

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'ă în lastrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Orice inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'ă publicare câte 7 cr., la adon'ă și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 22.

Sibiu, 15/27 Martiu 1878.

Anulu I.

Bulgari'a.

I. Din tóte cestiunile în care s'a desfacutu astadi marea cestiune orientala, cea mai grea și mai critica este a Bulgari'e, din momentulu în care imperatulu Russiei și cabinetulu seu si-au descoperitu firm'ă vointia de a preface Bulgari'a într'unu principatu autonomu, în catu de aci înainte se sté cãtra pòrt'ă ottomana numai în raportu de vasalu cãtra suzeranu, camu asiá cumu stetese pâna mai deunadi Romani'a cãtra pòrt'ă ottomana, se 'si aiba adeca Bulgari'a principele seu alesu de cãtra o adunare nationala, se 'si pòta organizá armata propria într'unu numeru considerabile, ér portiei ottomane se i-platésca numai unu tributulu anuale moderatu; tóte cetãtãle danubiane se tréca în posesiunea Bulgari'e, ér Turci'a se aiba dreptu a tiené garnisóna propria numai în Siuml'a și Varn'a.

Aflandu cabinetulu austro-ungurescu despre acestu proiectu de organizatiune a Bulgari'e, a declarat, precumu scimu, prin ministrulu seu de externe comitele Andrassy, ca restaurarea unu statulu bulgarescu, de si în raportu de vasalu, este cu totulu în contra intereseloru monarhiei austro-unguresci, prin urmare cã este decisu a se opune la realizarea acestui planu rusesc. Asiá sta în momentele de faciã cestiunea bulgarésca, considerata din punctu de vedere alu politicele superioare. Considerata inse asiá, cestiunea este puru și simplu de competent'ă diplomaticele și pòte mai la urma a generaliloru fia-cãrei poteri interesate la dens'a. Noi avem alte ratiuni, cari ne atingu fòrte de apròpe atãtu din punctu de vedere nationale, cãtu și din celu economicu și comerciale, pentru-cã se ne ocupamu fòrte seriosu și timpu îndelungatu, cu cestiunea Bulgari'e și a bulgariloru, alu caroru viitoriu va avea fora cea mai mica îndoiéla, influentia fòrte mare asupra statulu romanescu ca vecinu immediatu, și preste totu asupra elementulu romanescu dincóce și dincolo de Dunare.

Pentru-cã se fimu întielesi mai bine în apretiarile nôstre, ar fi la loculu seu a premité aci óre-si-cari notiuni geografice și statistice despre Bulgari'a; astadi inse stau lucrurile asiá, ca nimeni nu scie, care este acea Bulgari'a, alu carei viitoriu și existentia nationalu-politica vine a fi regulata și recunoscuta de cãtra Europ'a. Statulu de odinóra

alu Bulgari'e, subjugatu și desfintiatu prin Turci, a fostu în lungulu periodu de 500 ani destramatu, impartitu și subimpartitu de multe ori în pasialicuri și vilaiete, ér populatiunea fi amestecata cu colonii turcesci și de alte limbi, cu scopu, cá elementulu bulgarescu nationalu desbinatu în tóte directiunile se 'si uite óre-cumu de sine și se 'si piérda cu totulu consciint'ă nationala; preste acestea mii de familii bulgaresci au fostu transportate în epoche diverse și colonisate în Asi'a mica, pentru-cã elementulu lor se remana cu atãtu mai pucinu în Bulgari'a. Candu au vediutu turcii, cã nici asiá nu potu omori cu totulu consciint'ă nationala, au datu biseric'ă bulgarésca pe manile calugariloru greci din Fanaru, pentru cá, déca n'au fostu cu potintia de a turci pe poporulu întregu, adeca de a'lu converti la Islamu, încai se se introducea limb'ă grecésca în bisericéle bulgaresci. Asiá pre candu fruntasii bulgariloru au fostu constrinsi a trece successive la religiunea mohamedana, clerulu ortodoxu bulgarescu ajunsé a fi grecitu pâna la functiunea de igumeni în monastiri și protopopi la clerulu de miru. Metropolitu și episcopu era séu numai greci, séu bulgari greciti, cari trebuia se 'si cumpere demnitatea lor bisericésca cu sume enorme de bani și cu alte daruri, ce avea se tramita atãtu la patriarhia, cãtu și la pasi'a séu gubernatorulu acelu vilaietu, în care se aflá episcopi'a. Si nici cu atãtu nu éra de ajunsu, ci episcopulu pentru-cã se se pòta tiené în scaunulu seu, trebuia se se aiba bine cu pasi'a, se manance, se bea cu elu, se jóce la carti și se piérda cá în adinsu, spre a intrá în grati'a tiranului, ér alte-ori se numere dotea (zestrea) intréga pentru cate o fiica ori odalisca de ale pasiei. Se întielege prea usioru, ca unu cleru superioru robitu de cãtra tiranii poporulu în modulu aci aretatulu, nu potea se se bucure de nici o incredere din partea acestui-a, mai alesu cá politic'ă turcésca ingrigise, cá chiaru impositele statulu se fia stórse dela poporu mai multu prin cleru, de cãtu prin functionarii turcesci, pentru cá ur'a și urgi'a poporulu se cadia și din acésta cauza asupra clerulu propriu, și asiá turcii se pòta dice bulgariloru: „vedeti bulgari capete seci, cumu ve despóia acesti calugari greci; déca ati trece la islamu, ati remané scutiti de tóte aceste impilãri, pentru-ca molachii, imamii, hodgialii și dervisii nostri au din ce traí, adeca din Vacuf (intensele domenii ale

mosieeloru, care în unele provincii facu a patr'ă parte din teritoriulu).“

Urmele teritoriulu sterse, nationatitatea bulgara sugrumatã în modulu susu aretatulu, ar fi mai remasu cá vechiulu statulu alu Bulgari'e se se descopere din documente istorice; turcii inse au ingrigitu, cá si acele se fia nimicite ori-unde s'aru fi aflatu. Ar crede cineva, cá documente s'aru fi conservatu pe la bisericu; dar bisericéle de piétra, turcii le-au prefacutu în mosiee, și totu ce au fostu într'insele crestinescu și respective bulgarescu, au datu foculu cu altariu, cu icóne cu totu, ér bisericéle de lemnu dupa-ce s'au putreditu, n'au mai suferitu a se restaura, și asiá s'au perditu și documentele literarie cu ele. Din acésta cauza bulgarii spre a'si poté scrie istori'a propria, au se alerge multu pe la bibliotecéle și archivele altoru natiuni.

Conditiiunile de pace între Russi'a și Turci'a.

În fine, acele conditiuni de pace se publicara abia în 7/19 Martiu la St. Petersburg în testulu loru autenticu francescu și se comunicara, precumu s'a mai disu, poteriloru mari prin cursori. Într'aceia telegrafulu le propagá în tóta lumea în estrase mai lungi și mai scurte. Destulu cá acele conditiuni sunt acuma cunoscuté asiá, în cãtu nu mai are nimeni se se îndoiésca de copriusulu lor. Ele sunt salutarie pentru câteva popóra, fatali pentru acele care 'si perdu domni'a tiranésca preste popórale slave, romanesci și grecesci. Spre a întielege bine immens'ă loru importantia și a prevedé în cãtuva efectele lor în viitoriu, acumu cá niciodata avem se tienemu alaturea câte o charta geografica din cele mai bune. Reproducemu și noi aci conditiunile în estrasu, inse asiá, cá vomu alatura la ele și unele date statistice fòrte necesarie la întielegerea întregulu tractatu. Conditiiunile de pace: 1. Principatulu Muntenegru castiga din teritoriulu turcescu cetãtãle și tienuturile Nicsici, Gacico, Podgoriti'a și Antivari, cu portu și cu dreptulu de corabiere pe riulu Boianu, (circa 58 miliarie patrãte cu 45 mii de locuitori). Art 2. Muntenegruulu i se recunósce independenti'a; éra în diferentiele ce s'aru mai potea esca între elu și Turci'a, voru avea dreptu de arbitrii Austro-Ungari'a și Russi'a. 3. Serbi'a principatu independente. Fruntariile sale cele noue se întindu pâna la

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Baricad'a Saint-Antoine *).

de Victor Hugo.
(Urmare.)

În momentulu acesta erau 200 de combatanti.

Ei plecara spre strad'a de Montreuil. Inse dupa vreo 50 pasi Schölcher le dise: „Dara unde mergemu? Ne întórcemu spatele bastilei și prin urmare luptei“.

Ei se întórsera și se îndreptara spre suburbe strigandu: „La arme!“ Li se respundea cu: „Se traiésca reprezentantii nostri ai poporulu!“ „Inse numai vreo cativa ómeni tineri se insocira. Fãra îndoiéla, cá nu batea unu ventu favorabile luptei.

„Totu-atata“, dise de Flotte, „se incepemu numai actiunea. Glori'a, de a fi cei dintai morti, se fia a nôstra!“

Pe loculu unde se intalnesce strad'a Sainte-Marguerite cu cea de Cotte si traversédia foburgulu, vedura unu caru încarcatu cu gunoiu, care vrea se apuce pe strad'a Sainte-Marguerite.

„Aci!“ strigã de Flotte.

Carulu fu opritu și resturnatu în midiuloculu stradei du faubourg Saint-Antoine.

O femeia se apropiã cu lapte. Carulu ei fu resturnatu.

Unu pitariu venea cu carutiulu seu plinu cu paine, dara observandu ceea ce se întâmpla, voiã se fuga și isi puse calulu în galopu. Cãtiva gameni — doui séu trei din acei copii ai Parisului, curagiosi cá leulu si iuti cá piscic'a — se luara pe urm'a pitariulu, ajunsera calulu ce inca totu mai galopã, ilu oprira și adusera trasur'a inapoi la baricad'a ce de abea era inceputa.

Caruti'a pitariulu fu resturnata. Unu omnibusu se apropia de cãtra bastila.

„Bon! dise conductorulu, „sciu ce se întâmpla.“

Elu se dete de buna voia josu, rugã pe pasagerii sei se faca totu asiá. Dupa aceea cocieriulu *) desprinse caii și se duse drumulu scuturandu'si mantau'a.

Omnibusulu fu resturnatu.

Acele trei trasuri resturnate una langa alt'a, închidéu strad'a de nevoia, cá-ci la punctulu acesta era fòrte lata . . . Era o baricada mediocra, prea scunda și prea scurta, la drépt'a și la sting'a trotoarulu remase liberu.

În momentulu acesta unu oficiariu dela statulu majoru generalu trecu pe acolo cu ordonanti'a sa, zari baricad'a și plecã în galopu.

Schölcher esaminã linistitu trasurile resturnate. Candu vediu carulu tieranescu care dominã pe celelalte, dise: „Numai acesta singuru este bunu“.

Baricad'a crescea. Se arunca pe densa cateva cosiuri, care o facéu mai lata și mai înalta, nici-decum inse mai tare.

Ei lucrau inca la ea, candu éta cá vine fug'a unu copilu strigandu: „Militia!“

Si într'adeveru venéu doue companii în pasu de fuga de cãtra bastila și inaintandu în plutóne închidéu strad'a intréga.

Usi si ferestri se închisera cu cea mai mare iutiéla.

Într'aceia Bastide stã la unu coltiu alu baricadei si povestea cu sange rece si seriosu amicului seu Madier de Montjau o istoria. „Madier“, i dicea elu, „sunt apròpe 200 ani de candu principele Condé era se faca o bataia în acestu Fauburg, unde ne aflamu noi si întrebã pe unu oficiu care se aflã langa elu: „Ai vediutu vreodata o bataia pierduta?“ — „Nu, monseigneur.“ — „Ei bine, în curendu vei vedea o bataia.“ Si eu Madier, iti spunu astadi: „în pucine momente vei vedea o baricada sfãrimata“.

Într'aceia cei inarmati isi ocupara posturile lor în dosulu baricadei. Momentulu decisivu se apropia.

„Cetãtãni,“ esclama Schölcher, „se nu faceti nici

o puscatura! Sangele poporulu curge dincóce cá si dincolo, candu armat'a si foburgurile se lupta între ele. Se vorbimu mai antaiu cu soldatii!“

Elu se urca pe una din acele corfe, care coronau baricad'a. Ceilalti deputati se insfirara langa elu pe omnibus. Malardier si Dulac se aflau de a drépt'a lui. Dulac i dise: „Cetãtãne Schölcher, d-ta de abea me cunosci, eu inse te iubescu. Poruncesce'mi se remanu langa d-ta. În adunarea nationala stau la rendulu alu alu doilea, în lupta voiésca se fiu în lini'a prima.“

În momentulu acesta se aratara cãti-va din ómenii cu bluse, pe cari 10 Decembre i si luase în serviciulu seu, la coltiulu stradei St. Marguerite, fòrte apròpe de baricada si strigau: „Diosu cu barbatii de 25 franci!“ *)

Baudin, care isi alesese dejã postululu seu de lupta, sta pe verfulu baricadei, isi ficsã ómenii si le dise:

„Se vedeti, cum merge cineva la mórte pentru 25 franci!“

Unu sgomotu se audi pe strada. Cãteva usi ce remasera de jumetate deschise, se închisera. Ambele colóne de atacu tocmai sosisera inaintea baricadei. În departare se mai vedéu si alte siruri de baionete. Erau acele, care imi închisera calea.

Schölcher redicandu'si braciulu facu semnu capitanulu care comandã plutonulu primu, cá se se oprésca. Capitanulu facu unu gestu negativu cu sabi'a. Întregu 2 Decembre **) vorbea prin aceste doue gesturi. Legea dicea: „Halt!“ sabi'a respunde: „Nu!“ Ambele companii inaintau totu mai multu, dara incetu si facédu pauze.

Schölcher se scobori de pe baricada pe strada, urmatu de de Flotte, Dulac, Malardier, Brillier, Maigne si Bruckner.

Acum se putea vedé unu spectacolu frumosu. Siepte deputati, fara alta arma, decâtu esiarpele lor, cu alte cuvinte, numai în vestmentulu maiestaticu

*) Diurn'a unu deputatu era 25 franci.

**) Dat'a fãimósei lovituri de statulu a lui Napoleone III.

*) Pe turcesce visitiu, cumu diu în Romani'a.

Novibazaru, Zvorniculu micu si Zacas. Cetatea Adacaleh dela Dunare se rade. 4. Posesorii mohamedani de pamentu in teritoriile anectate remanu si in dreptulu de posesiunea acelora, pe care le au date in arenda séu in administratiune straina (specie de iobagia?). 5. Principatulul Romaniei este recunoscutu de independente, precumu si dreptulu seu la desdaunare bellica¹⁾. 6. Bulgari'a se preface in principatu autonomu, inse tributariu (vasallu), cu gubernu christianu si cu óste nationale. Fruntariile sale au se fia regulate inainte de esirea trupeloru rusesci din Rumili'a prin una comissiune ruso-turcesca. Fruntariile Bulgariei au se se intindia dela Caradag pana la Drin'a négra (riu), pana la laculu Besicu si la gur'a riului Struma (Karassu), de cátra amédia-dí merge lini'a stremba la Buru-giulu, muntele Bhodope, Balcanulu negru (Karabalkan) pana in riulu Ard'a, ér spre média-nópte dela Cirmen pana la Hakim-Tabiassi la marea négra, apoi dela Mangali'a, pe langa Sangeaculu Tulcei, (adeca provinci'a Dobrogea), pe Dunare in susu pana la Rasgrad. 7. Principele Bulgariei va fi alesu de cátra poporu, confirmatu de Pórt'a ottomana, dar trebuie se lu-recunósca si poterile mari. Bulgarii nu potu alege de príncepe alu loru pe nici unu membru din casele domnitóre a le poteriloru mari. O adunare de notabili isi va redactá nou'a constitutiune dupa modellulu celoru din principatele danubiane, sub inspectiunea unoru comissari russesci si in presenti'a altoru comissari turcesci. Acea constitutiune se va introduce in restempu de doi ani sub control'a unui comissariu russescu; dar dupa anulu antáiu potu se se alature pre langa o inoieála prealabila delegatii speciali ai celoru-lalte poteri langa comissariulu russescu. 8. Trupele turcesci desiérta Bulgari'a; fortificatiunile din acea tíera se radu (derima); materialulu si proprietatea statului remane Turciei. Pana la formarea militiei nationale bulgaresci, care póte se dureze doi ani, trupele russesci remanu in Bulgari'a. 9. Sum'a tributului bulgarescu se va defige mai tardiu prin invoirea poteriloru. 10. Turci'a va avé dreptulu a se folosi de drumurile Bulgariei, pe langa restrictiuni anumite. 11. Relatiunile de proprietate de pamentu a musulmanilor se voru regulá cá si in Serbi'a. 12. Cetatile fortificate de pre malulu dreptu alu Dumarei au se fia rase²⁾. Comissiunea internationala (asediata prin tractatulu din 1856) pentru gurele Dunarei, remane intru tóta activitatea sa. 13. Pórt'a va ingrigi, cá gur'a Sulinei se póta fi navigabila. 14. In Bosni'a si Hertiegovin'a se introduc reforme in sensulu proiectului adoptatu de poteri in prim'a siedintia a conferentiei dela Constantinopole (dec. 1876), inse cu modificatiuni pre cum le voru afía cu cale Austro-Ungari'a, Turci'a si Russi'a. 15. Coprinde reforme pentru Cret'a, Epiru si Thes-

¹⁾ Fórte scurtu estrasu acesta. Se va vedea cumu stá in originalu. Red.

²⁾ Dorinti'a Domnului Romaniloru implinita; Dunarea scapata de atátea cuiburi a le tiraniei blastemate.

alu dreptului si alu legeri, mergéu pe strada inainte dreptu spre soldati, cari 'i asteptá cu puscile gata.

Ceilalti deputati facéu ultimele dispositiuni de aparare pe baricada. Combatantii avéu o ténuta impasanta.

Locotenentulu de marina Cournet 'i intrecea pe toti cu o lungime de capu, pre candu Baudin standu pe picóre pe omnibusulu resturnatu, sta cu diumetate corpulu de asupra baricadei.

Candu veduira soldatii si oficerii apropianduse cei siepte deputati, se para cá au remasu uimiti unu momentu. Capitanulu facu unu gestu, cá deputatii se se oprésca. Ei se si oprira si Schölcher cu o voce fórte iritata dise:

„Soldati! Noi suntemu reprezentantii poporului suveranu, noi suntemu reprezentantii vostri, alesii sufragiului universale, alesii in numele constitutiunei si alu republicei: Noi, cari suntemu adunarea nationala, noi cari suntemu legea, ve ordonamu se ve insociti cu noi, ve provocamu se ne dati ascultare. Conducatorii vostri suntemu noi, armat'a este a poporului, reprezentantii poporului sunt conducatorii armatei. Soldati, Louis Bonaparte violédia constitutiunea; noi l'amu declarat afara din lege. Dati-ne ascultare.“

Oficerulu comandantu, unu capitanu cu numele Petit, intrerupse vorbirea lui Schölcher.

„Domnii mei,“ dise elu, „eu am ordine. Me tienu de poporu. Cá si d-vóstra, sunt si eu republicamu, dara eu sunt numai unu instrumentu.“

„Cunoseci constitutiunea,“ dise Schölcher.

„Eu nu cunosc alu-ceva, decatu consemnatiunea mea.“

„Ecsista o consemnatiune“, respunse Schölcher, „care este mai pre susu de tóte celelalte si care obliga pe soldati cá cetatiéni ai statului, si aceea este legea.“

Se întórse érasí cátra soldati cá se le vorbésca, inse capitanulu 'i strigá: „Nici unu cuventu mai multu! Nu vei dice nimicu mai multu, pentru-cá déca vei mai pronuntia unu cuventu, voiu comanda focu.“

sali'a³⁾. 16. Turci'a se obliga a luá mesuri de aperare pentru Armeni'a contra invasiuniloru de popórale barbare, curdi si cercassiani. 17. Suditoru turcesci compromisi in evenimentele din urma li se assigura amnesthia deplina. 18. Turci'a se mai obliga a regulá fruntariile dintre Persi'a si imperiulu seu, ér cu privire la provinci'a Cotour are se ia in consideratiune opiniunea poteriloru mari. 19. Sum'a desdaunári e defipta in 1410 mil. ruble⁴⁾, din care 1100 mil. se platesce cu Sangeacatulul Tulcei, cu cetátile si regiunile Ardahan, Cars, Bajazid, Batum si totu territoriulu pana la muntii Soganli (adeca Armeni'a). In catu pentru sangeacatulul Tulcei, adeca provinci'a Dobrogei, Russi'a isi reserva dreptulu de a'lu da in schimbu Romaniei pentru partea Bassarabiei luata de la dens'a in 1856. 20. Se ocupa de regularea pretensiuniloru ridicate de cátra suditiu russesci, cari au suferitu dauna. 21. Coprinde dispositiuni regulatóre de relatiunile locuitoriloru in teritoriile luate de la Turci'a. 22. Assigura calugariloru din muntele Athos, cari sunt vreo câteva mii, si peregriniloru russi, tóta protectiunea. 23. Vechile tractate comerciali se confirma din nou. 24. Bosporulu si Dardanellele remanu deschise corabieloru comerciali in tempuri de pace. 25. Trupele russe desiérta in siese luni dupa inchiaierea definitiva a pazei acele provincii, cari i-au mai remasu Turciei in Europ'a. 26. Dispositiuni provisorie administrative pana la desiértarea aceloru teritorie. 27. Pórt'a promite a nu persecutá pe suditiu turcesci, cari voru fi statu in vreo relatiune cu armat'a turcesca. 28. Se reguléza liberarea captiviloru. 29. Defige ratificarea tractatului de pace in terminu de dóue septemani la Sánt-Petruburg.

Pana candu press'a Europei intregi e plina de comentaria si critice asupra acestoru conditiuni de pace; pana candu inca totu nu se scie, déca se va téné congressulu si cu ce resultatu, noi spre óresi-care orientare a lectoriloru vomu reproduce aici câteva cifre statistice, care se dicu a fi autentice. In casu de a fi recunoscutu acestu tractatu de catra Europ'a, atunci principatulul Serbiei ar mai castigá unu teritoriu de 164 miliarie geografice patrate, cu 216 mii de locuitori, intre cari 92,000 musulmani; Muntenegro 58 miliarie cu 45,000 locuitori, intre cari 15,000 musulmani; Romani'a, in casu de a fi silita se iá Dobrogea, 199 mil. cu 194 mii locuitori, intre cari 100 mii musulmani; Russi'a, luandu Bassarabi'a romanésca, 188 mil. cu 180 mii locuitori, Bulgari'a nóua ar face 2562 mil. □, cu 3822 mii locuitori, intre cari 1 milionu 430 mii musulmani, Asiá dara Turci'a ar pierde aprópe 3000 miliarie □ si 4 1/2 milióne locuitori, dintre cari 1 1/2 mil. sunt musulmani.

Este fórte bine de insemnatu, cá dintru acestu numeru de musulmani, trecuti in possessiunea sus-

³⁾ Adeca acelea provincii se remana totu la Turci'a? In acestu casu Grecii s'aru vedea pacaliti amaru.

⁴⁾ 1 rubla = circa 1 fl. 60 cr. Are cursu.

„Fa-o,“ 'i dise Schölcher.

In momentulu acesta sosi unu oficeru calare. Era comandantulu batalionului. Elu vorbí câteva momente incetu cu capitanulu.

„Domniloru deputati“, le dise capitanulu paradandu cu sabi'a in aeru, „retrageti-ve séu lasu se dea focu.“

„Lasa se dea focu,“ striga de Flotte.

Deputatii — si acésta éra o imitatiune particulara si eroica a scenei despre care vorbesce istori'a bataii dela Fontenay — deputatii isi desvelira capetele si asiá stá in faci'a pusceloru.

Schölcher singuru remase cu capulu coperitu si asteptá cu braciile incrucisiate.

„Puse'a la braciulu!“ dise capitanulu si intorcénduse spre soldati comandá: „Inainte!“

„Se traiésca republic'a!“ strigara deputatii.

Baionetele se plecara, plutónele se pusera in miscare si in fuga soldatii se aruncara asupra deputatiloru adunarei nationale, cari 'i asteptá nemiscati.

Acelu momentu avea in acelasu tempu unu caracteru infimatoriu si totodata maretiu.

Cei siepte vedéu baionetele indreptate spre piepturile loru, fára se dica unu cuventu, fára se faca vre-unu gestu si fára de a se da unu pasu inapoi. Dara esitatiunea, care nu avusesse locu in sufletele loru, cuprinsese ánimeloru soldatiloru.

Acestia simtiau prea bine, cá prin procederea loru isi manjescu indoitu uniform'a si adica odata: unu atentatu in contra reprezentantiloru poporului, ce era o tradare, si apoi: masacrarea unoru ómeni nearmati, ce era o misielia. Tradaréa si misieli'a sunt doue epolete, pe care câte-odata le pórtá generalulu, nici-odata inse soldatulu.

„Va urma.“

numiteloru cincí staturi christiane, majoritatea loru este de nationalitate bulgara, cumu si cateva dieci de mii serbi, greci, macedoromani, arnauti turciti, adeca renegati, cari inse nu cunosc limb'a turcesca si numai cu religiunea sunt mohamedani. Asiá dara in totu casulu nóuele formatiuni de staturi christiane se facu dupa principiulu majoritatiloru nationali in prim'a linia, si numai in adou'a pe base religionarie. Ací principiulu nationalitatiei merita de a fi cu atátu mai respectatu, cá bulgarii mohamedani vorbescu totu dialectulu bulgarescu, serbii pe celu serbescu, grecii limb'a loru asia, cá mollachii si imamii (popimea) sunt necesitati a le face rogatiunile si unele predice in limb'a loru nationale. Éca, numai acuma, dupa-ce s'au spartu tóte secretele cu tunuri, va cunósce lumea, sub ce tirania barbara gemea si suspiná religiunea christiana in tierile subjugate de Turci'a.

La situatiune.

In nr. precedente radimati pe sciri autentice, ne-amu descoperitu indoiél'a nóstra despre ténerea unui congressu european. Astadi dupa scirile venite de patru dile incóce, ne confirmámu si mai multu in temerile nóstre, cá in locu de a se téné unu congressu european seriosu, cestiunile cele mari, prin urmare si a Romaniei, se voru pune éra pe simceu'a sabiei. Russi'a in locu de a satisface pretensiunile Britaniei, cá se dea tractatulu de pace intregu in delibératiunea congressului, le-a consideratu cá unu ultimatu alu trufiei britanice si le-a respinsu. In acél'asiu tempu se spune, ca imperatulu Russiei a respunsu lui Reuf-pasi'a, representante alu Portiei ottomane, care i-cerea mai multe concessiuni, ca este gata a le face, sub conditiune inse cá, in casu de o campania contr'a Britaniei, armat'a turcesca séu se combata alaturea cu cea russésca, séu se fia desarmata. In capital'a Turciei barbatii de statu ai imperiului si ulemalii preste totu sunt desbinati in dóue partide, cea mai mare si mai tare este cu trupu cu sufletu in contr'a confederatiunei cu Russi'a, si, in casu de resbelu, aplecata a merge cu Britani'a. Cea-alalta, vediendu chiaru capital'a impresurata cu cercu de fieru russescu, tiene la pacea inchiáeta, si, in locu de a vedé pe viitoriu in Russi'a unu inamicu alu Turciei, o considera de amica si aperiátore. Despre internuntiulu austro-ungurescu, comitele Fr. Zichy, se spune cá 'si ceruse concediu pe mai multe septemani, cá inse, vediendu cris'a nóua politica, nu se va misica din capital'a Turciei.

Din Greci'a inca ne vinu sciri fórte rele. Grecii dupa-ce au cititu conditiunile de pace si au vediutu ca loru nu li se face nici o parte din imperiulu Turciei, s'au turburatu fórte si ministrulu Delijanis a declarat rotundu, ca déca congressulu viitoriu nu va resolví definitivu cestiunea hellena, atunci populatiunea nu va mai poté fi retienuta de la unu nou resbelu cu turcii.

Acést'a e situatiunea presenta, ér intru altele, intunerecu si confusiune.

Transilvani'a.

Orasteia. Onorabila Redactiune! In sarcinatu cu darea la publicitate a procesului verbale, facutu cu ocaziunea ténerei unei conferintie din partea cercului electoralu alu celoru 13 comune apartinentóre la fostulu scaunu alu Orestiei, rogu onorat'a Redactiune se dea locu in „Observatoriulu“ urmatorei corespondintie*).

D. deputatu la universitatea nationala a fundului regiu Dr. Avramu Tincu aflandu, conformu usului constitutiionale de necesariu a raportá alegatoriloru despre activitatea sa de pana acum, prin scrisorea ddto 2 Fauru 1878 au invitatu pe alegatorii sei in una siedintia ténuta la 9 Fauru a. c.

I. La tempulu precisu adunandu-se alegatorii in numeru bine reprezentatu, alegatoriulu si notariulu comunale in Vaideiu, Laurianu Bercianu, cere constituirea siedintiei, propunendu de presiedinte pre D. Eli'a Herlea din Vinerea, care s'au si alesu prin aclamatiune, ér de notariu se alege asemenea prin aclamatiune notariulu com. Laurianu Bercianu.

II. Indata apoi presiedintele invita pre D. deputatu Dr. Avramu Tincu, cá se'si faca raportulu despre activitatea sa in calitate de reprezentante alu acestui cercu in universitatea fundului regiu.

III. D. deputatu Dr. Avramu Tincu dupa ce face istoriculu universitatii fundului regiu din tempii cei mai vechi, pana catra anulu 1848, ascultatulu fiindu din partea alegatoriloru cu o placere si atentiune deosebita, arata intre altele, cá universitatea numita si sasesca, pana catra 1848 a fostu:

* De si partea cea mai mare a cestiuniloru tractate in adunarea dv. fusese comunicata si ventilata pe largu si chiaru cu multa pasiune in diariile mai vechi ale acestei tieri si in unele din B.-Pesta, totusi vediendu-le in corespondenti'a Dv. resumate la unu locu si unele explicate asia, cumu nu ne aducemu aminte se le fimu vedintu airea, éta implinim dorinti'a Dv., cu adaosu inse, cá dorim si noi, cá macaru pe acestea doue elemente nationali se le vedemu impacate intre senesi, in acestea dile de crisu suprema. (Red.)

- a) deregatoria de administrare;
- a) foru de apelatie in cause judecatoresti;
- c) comitatulu ca unu eflu alu universitatii a fostu deregatoria administrativa si foru de a 2-a instantia pentru cele 11 cercuri politice, care formau teritoriulu anumitu fundus regius.

Dupa memorabilulu anu 1848 vediendu sasii, ca constitutiunea, respective privilegiele sasesci trebue se cada facia cu introducerea deregatoriilor si judecatoriilor absolutistice, dara drepte pentru toti locuitorii, in anulu 1850 au conchiamatu universitatea sasescă, care in siedinti'a din 22 aug. 1850 a decisu urmatoriele dotatuni spre scopuri de cultura, numai pentru sasi de confesiunea evang. augsb. si anume:

1. Gimnasiile sasesci din Sibiu, Sigisiora, Brasiovu, Mediasiu si Bistritia a 5000 fl. m. c. = 25000 fl.

2. Stipendii, pe cari se le impartia consistoriulu evang. pentru

a) Oresti'a	600 fl.	
b) Sebesiu	1200 „	
c) Mercuria	600 „	
d) Nocrichu	450 „	
e) Cincu	1200 „	
f) Cohalmu	900 „ = 4950 fl.	
lature		29950 fl.

3. pentru seminariele infintiande, unde se afla gimnasiu, se dau consistoriulu evang. augsb. pe anu = 7000 fl.

4. Spre ajutorirea seminaristiloru 40 stipendii a 50 fl. pe anu = 2000 fl.

5. Ajutoriu pentru scolele populare din:

a) Oresti'a	1500 fl.
b) Sebesiu	3000 „
c) Mercuria	750 „
d) Nocrichu	750 „
e) Cincu	1500 „
f) Cohalmu	1500 „ = 9000 fl.

6. Spre ajutorirea scoleloru serace sasesci pe anu = 3500 fl.

la olalta . . . . . 50450 fl. m. c.
seu . . . . . 52972 fl. 50 cr.

val. aust., care suma apoi s'a rotunditu cu 52500 fl. v. a. Acea suma avea se se platésca dupa organizarea deregatoriilor statului si prin urmare incetarea contingenteloru (subsidiu pentru platirea deregatoriilor comunali se dá pe fiesce-care anu din cassele universitatii).

Dupa acésta infintiandu-se scolele de meserii in Sibiu cu dotatiune anuale de 2000 fl.

Brasiovu „ „ „	2000 „
Segisior'a „ „ „	1200 „
Bistritia „ „ „	1200 „
Mediasiu „ „ „	1000 „
Sebesiu „ „ „	1000 „
Oresti'a „ „ „	1000 „
Cohalmu „ „ „	800 „
Agnit'a „ „ „	800 „
11000 „	

dintre care scole de meserii numai asupra celei din Orastia au dispusu romanii, aflandu-se in maioritata adunarea scaunale, carea dispunea despre alegerea comisiunei scolare, si carei scole i-s'a datu caracteru nationale romanescu, éra cealalte cu dotatiune de 10.000 fl. suntu sasesci.

S'au mai infintiatu trei scole agronomice in Mediasiu cu dotatiune anuala 6000 fl.

Brasiovu „ „ „	2000 „
Bistritia „ „ „	2000 „
Stipendii la aceste scole	960 „
sum'a	10,960 „

Éra gimnasiulu gr. or. din Brasiovu i-s'au votatu in anulu 1868 . . . . . 3000 fl.
in anulu 1871 . . . . . 2000 „

sum'a . . . . . 5000 „

si celui reformatu din Oresti'a . . . . . 3000 fl.

Asi'a din intreg'a avere a universitatii folosescu spre scopuri de cultura sasii . . . . . 73460 fl.

romanii numai . . . . . 6000 „
ungurii . . . . . 3000 „

D. deputatu arata mai departe, ca in contra acestei impartiri nedrepte si-au datu silintia la tota ocaziunea a esoperá o altu impartire, a cerutu revisiunea dotatiunei; inse pona acumu n'a ajunsu in placut'a positiune a satisface datorintiei sale ca reprezentante.

Arata mai departe, ca activitatea universitatii in anulu presente, a fostu de doue categorii:

- I. organizóre
- II. economica

cu privire la cea dintai s'a tractatu despre unu statutu: a) statutulu oficiantiloru la oficiulu centrale alu universitatii;

- b) ordinea afaceriloru;
- c) statutulu universitatii;

ad a) maioritata a voitu a miciorá drepturile presiedintelui, adeca a comitelui, pentru-ca nu e alesu, ci denumitu, a voitu a'i impune unu oficiu centrale in forma colegiale de 7 insi, care apucatura s'au nisuitu cu colegulu seu D. Dr. Pecurariu a o combate, din punctu-de vedere alu intereseloru romane;

ad b) s'a incercatu maioritata a pune pre secretariulu universitatii de primulu officiantu, adeca inaintea comitelui, care éra tientea la restringerea drepturiloru presiedintelui; —

ad c) si aici s'a silitu maioritata a restringe dreptulu presiedintelui, prin a-i pune in cóste unu comitetu de 5 insi, pe candu universitatea nu e conchiamata; si cu deosebire a inpedecá pe minoritate de a se plange contra concluseru maioritatii etc. si fiindu-ca propunerile minoritatii nu s'au respectatu, ambii deputati romani s'au vediatu necesitati a insinúa votu separatu, motivandu'lu in limb'a magiara, ca cu atata se fia mai respectatu.

Ministrulu n'a primitu conclusele maioritatii, ci a demandatu universitatii modificarea lucrariiloru, in sensulu votulu minoritatii.

(Va urmá).

Ungari'a.

Buda-Pesta. Diariele magiare, dupa-ce vediura conditiunile de pace, se pornira cu tota furi'a contra populatiuniloru slave din Ungari'a. In institutele pedagogice si in seminariele clericali catholice s'au interdisu multu mai inainte lectur'a diariiloru scrise in dialectele slavone; acum inse s'au pornitu si investigatiuni asupra lor, incependu cu cea din Sambata-mare si continuandu in seminarulu de la Nyitra. In acelasiu tempu ministerulu are multu de lucru cu reuniunile socialistiche, cari au strabatutu si in sinulu Ungariei, si in mani'a decretulu ministeriale, prin care se oprescu adunările, socialistii se aduna cum sciú ei, ér organulu lor de publicitate „Arbeits-Wochenchronik“ ii reprezenta si tiene comunicatiunea cu socialistii din Germani'a, cari au declaratú resbelu capitalulu. — Dilece aceste produse in capitala o neasteptata impressiune processulu de pressa alu lui Lonkay, redactoru alu diariulu clericalu, in contra baronulu Colomanu Iozsika, care in diariulu seu, „Magyar Korona,“ au insultatu pe Lonkay, omu de nimicu, mincinosu, columniatoru, perfidu, fariseu etc. Juriulu inse l'a a absolvatu, din cauza ca Iosika insultase pe Lonkay cu conditiune, deca nu va fi in stare a proba ca si Iosika ar lua subventiune dela episcopi. Lonkay nu a potutu proba, cumu s'au adevéritu despre densulu, ca luase subventiuni anuali de câte 24 mii, mai tardiu de 12 mii fl.

Romani'a.

Abia dupa cinci dile incepuramu a primi éra scrisori si diarie din Romani'a. Pedec'a nu a potutu veni de airea, de catu numai din amblarea timpulu. Se vede ca p'intre muntii Prahovei pe distantia de trei póste drumurile s'au desfundatu cu totulu si ca se voru fi intemplatú ca si in alti ani, surpaturi de pamentu.

Deocamdata cea mai interesanta scire demna de inregistratu ni se pare a fi unele dislocatiuni misteriose a le trupeloru romanesci. Ceea ce bate la ochi mai tare este, ca unele regimente se disloca in vecinatatea Basarabiei, la Moldov'a. In 3/15 Martiu regimentulu VII de calarasi sosi la Galati, unde populatiunea 'lu primí in totu lungulu stradeloru cu strigari entusiastice: Se traiésca armat'a romana! ca si cumu ar vrea se faca in mani'a russionu, carii au inceputu a se avé reu cu galatienu. Cu acésta ocaziune grecii (fórte numerosi in portulu Galati), s'au aretatu si mai demonstratori decatu romanii. Despre afacerile finantiali mai cetimu in „Dorabantiulu“ acestea:

Ori-cátu de bogata aru fi o tíera, ori catu de manóse campiele si ori-cátu de bunu locuitorii, in zadaru suntu tóte candu cei ce guverna suntu risipitori si neonesti. Din contra, chiaru cu mai pucine midilóce, o tíera póte se inforésca, candu cei ce guverna sciú face economii, ingrijescu cu doru de banulu publicu, ilu respecta, nu'lu resipescu.

Unu faptu pe care 'lu semnalaramu si in numerulu trecutú, vine se confirme pe deplinu aceste adevéru.

Se scie ca vamile si contributiunile indirecte suntu, la noi ca pretutindeni, isvorulu celu mai de capetenia alu venituriloru Statulu. Candu inse neglenti'a se unesce cu réu'a credintia, acestu isvoru pare ca séca, ca unu periu in timpulu arsi-tieloru verii. Nu ast-feliu se intempla inse de la o vreme incóce.

In adevéru, in anulu 1876, tesaurulu publicu a incassatu din aceste venituri (vami) sum'a de 8.420,770 lei 94 bani, pe candu in 1877 a incassatu 10.145,856 lei 45 bani, adica cu unu sporu de 1.721,120 lei 54 bani.

Si se se noteze ca in 1876 importulu a figuratu cu cifra de 5.923,825 lei 80 bani, pe candu in 1877 s'a suitu la optu milióne 503,398 lei 98 bani, adica cu mai multu de 2 milióne si jumetate, de si esportulu atunci a fostu de 2.051,025 lei 53 bani, éru anulu trecutú numai de unu milionu 198,771 lei 5 bani.

Deosebirea inse care merita se fia observata e in capitolele care depindu de privegherea si ingrijirea administratiunii. Astfelu au figuratu:

	In 1876	In 1877
Confiscarile cu	25,124.41	29,533.32
Amendile	3,149.32	15,522.95
Venit. acces.	154,517.31	216,805.68

Ca se se faca mai multe confiscari, se se incasseze mai multe amendi si mai multe venituri accesorie, trebue ca guvernulu se'si dea si mai multa ostenéla, se aiba si mai multa solitudinea de interesulu generalu.

Asia a si fostu, gra ia nu directorulu acestui

serviciu, ci ministrulu de finantie si secretariulu seu generalu, amendou tineri, amendou de o onestitate care nu póte fi nici chiaru banuita.

Se luamu déru actu de acestu faptu, si se ne gandimu deca lucrurile s'aru fi petrecutu ast-felu cu unu ministru de finantie ca d. Mavrogheni.

Discursulu dlui primu-ministru Ión C. Brateanu.

In siedinti'a de séra din 13 Febr. v. a Senatulu.

(Urmare.)

Si totu asemenea cuvinte amu spusú si guvernulu russia, si i le-amu spusú cu tota lealitatea, cu tota sinceritatea. Amu adaogatu inse, ca se afla unu punctu negru pe orizonte: Basarabi'a.

Cine v'a spusú, mi s'a obiectatu, cine v'a spusú ca avemú se luamu Basarabi'a? Nimeni, amu respunsú; inse, fiindu-ca s'a afirmatu de atatea ori prin publicitate, si fiindu-ca nu ati desmintitu acésta in modu oficialu, ghicescu, banuiescu, ca póte veti fi avendu de gandu se ne reluati Basarabi'a. Ei bine, sciti ce mi s'a disú? Ca temerile nóstre suntú nedrepte si nefundate, de óre-ce posesiunea Basarabiei ne e garantata printr'unu actu solemnu, prin tratatulu de la Paris.

M'amu dusu la Livadi'a, si acolo, tocmai pentru ca nu 'mi-a disú nimeni nici unu cuventu in acésta privintia, amu deschisu eu insumi vorba, ca se sondezu si se cunoscú dispositiunile. Si aci notezu, ca totu d. Boerescu m'acusa de ce nu amu prevestitu tíer'a si totu deea dice, ca de ce i-amu intrebatu, candu totu banuiamu ca voru se ne reia Basarabia, éra densii nu vorbiau nimicu despre densa?

Atunci principele Gorciakoff a protestatu si tocmai mai in urma d. Ignatieff mi-a spusú ca nu au fruntare din acésta parte si m'a intrebatu: de ce tíneti asia de multu la Basarabia? Amu fostu sinceru, amu discutatu cu deea si amu cautatu se'lu convingu, ca Russi'a prin acésta nu castiga nimicu, deca ca din contra mai multu pagubesce, ca-ci de mai mare folosu ii va fi simpatia a cinci milióne de Romani, de catu o bucata de pamentu.

Candú in cele din urma fu vorba se incheiamu conventiunea, éramu amu aretatu temerile nóstre, déjá in doue renduri manifestate, si amu sustinutu ca voimu se fimu asigurati. Astu-felu amu prevestitu a-nume articolulu 2 din conventiune, prin care ni se garantéza integritatea teritoriulu actualu.

Si aci e loculu se respundu acuariloru dlui Boerescu ca amu sfisiatu tratatulu din 1856. Déra óre, prin acésta conventiune, sfisiatu-amu noi tratatulu de la Paris?

O asemenea imputare pana acumu nu a facutu-o nici o putere din Europ'a, si tocmai d-vóstra, cari ve numiti mari patrioti, cari diceti ca nu ve ganditi si nu ve ocupati de catu de interesele tíerei, tocma d-vóstra venitú se aduceti argumente la care nu s'a ganditu nimeni in Europa? Tocmai d-vóstra venitú se dati astu-felu de arme vrajmasiloru in contra tíerei? Amu sfisiatu noi tratatulu de la Paris! Apoi ce dice art. 2 alu conventiunei? Ca ni se asicura positiunea ce amu avutu dupa tratatulu din 1856. Ea spune in modulu celu mai categoricu, ca ni se garantéza teritoriulu conformu tratatelor, si alte tratate n'avemu de catu celu din Paris si cele cu Pórt'a. Prin urmare, departe de a'lu calca, noi din contra amu confirmatu acelu tratatu care a remasu in fiantia dupa conventiunea cu Russi'a care existe astadi. Chiaru principele Gorciakoff a declaratú: „nu voiu se sfisiu tratatulu de la Paris, noi nu mergemu se facemu cuceriri, ci ca se eliberamu crestini din Orientu“. Si dovéda ca Europ'a nu este de opiniunea dlui Boerescu, cumu-ca noi amu sfisiatu acelu tratatu, este ca atatu principele de Bismark, catu si principele Auersperg alu Austriei, afirma ca tratatulu de la Paris va fi bas'a discusiuniloru in viitorulu congressu.

Ve rogu, dloru, se observati acésta ciudata ne-consecintia din partea celoru din opozitiune. Dumnéloru ne acusa ca amu facutu cu Russi'a o conventiune, care confirma tratatulu de la Paris, si pe urma totu dloru dicu: „de ce nu ati incheiatu unu tratatu formalu, candu ati trecutú Dunarea?“

De ce n'amú incheiatu unu tratatu de aliantia? Nu l'amú incheiatu, tocmai pentru ca n'amú voitu se sfisiemu tratatulu de la Paris, tocmai pentru ca n'amú voitu se facemu a fi intemeiata acuzarea ce pe nedreptu ne faceti astadi.

Ni s'a propusu unu asemenea tratatu; — v'o potú dovedi — inse n'amú voitu se 'lu primescu, ca-ci n'amú voitu ca individualitatea nóstra nationala se fia absorbita intr'alta, ci se remana distincta si omogena; pentru ca n'amú voitu se me facu vasalulu nici satelitulú nimeni, nici se legu sórtea tíerei mele, séu s'o lasu in voi'a ori-cui aru fi. (Aplause). N'amú facutu déru tratatu; póte ca d. Boerescu era se'lu facu, precumu o spune astadi; inse aru fi comisu o mare gresiela.

D-vóstra diceti ca situatiunea ce amu creatu noi a confundatu Romania in namolu si ca trebue se ne punemu cu totii s'o scapamu. D. Boerescu a disú: „Nu mai judecu deca planulu, deca sistem'a d-vóstra a fostu buna séu rea. Faptulu e, ca resultatulu a esitu reu, ca ati adusu Romania in starea cea mai periculósa, cea mai dificila; éra, ca s'o putemu scóte dintr'insa, plecati de aci!“ Apoi mai bine era deca lucrurile se petreceau intr'altu-felu, deca Russii intrau fara conventiune? Si dovéda ca intrau si fara conventiune este, ca au intratu mai inainte de a fi votata de d-vóstra, fiindu-ca trei luni amu asteptatu, fiindu-ca trei luni a staruitu Russia de mine ca s'o suptsemnu, fiindu-ca trei luni a statu la frontarie si totu credeamu ca dóra nu voru intra. Si n'amú iscalitu de catu atunci candu m'amú incredintiatu ca Russii trecu, numai candu m'amú incredintiatu ca nimeni nu va trage spad'a ca se'i oprésca. Trebuia óre s'o tragemu numai noi singuri? Amu fa-

cutu déru conventiunea ca se ne asiguramu. Si des-
aprobtu-ne-a Europa? Nici-de-cumu. Ce-va mai multu.
Candu treceau voluntarii russi, eu amu voitu intr'unu
rendu se'i oprescu si amu si opritu celu de antaiu trenu
la Slatina. Intrebati pe agentii puteriloru se ve spuie
ce ne-au disu: feriti-ve de ori-ce conflictu cu Russi'a.

Asemenea, ori de cate ori amu voitu se ne afirmamu
chiaru in faci'a Russiei, ori de câte ori amu voitu se ne
aramam, intrebati pe toti agentii straini ce ne-au disu?

Ferésca Dumnedieu? Se nu faceti cea mai mica
opositiune, se nu ve armati, fiindu-ca nu voimu si nu
trebuie se se complice lucrurile.

Amu cerutu de facia cu totii, ca celu pucinu se
ne desemne unu drumu, se se fixeze o zona, si ne-au
respunsu ca nu se póte! Europa era intr'o positiune
astu-felu, in cátu nu avé o vointia hotarita de a se
opune Russiei. Si, candu Europa n'a pututu se impuna,
voiati d-vóstra ca noi se impunemu numai cu vointi'a
nóstra morala, cá-ci de sicuru nu puteamu trage sabia,
fiindu-ca amu fi fostu ridiculi. Vedeti déra ca intrau
in tíera si fara conventiune. Imi dicea mai ieri d.
senatoru Ghitia Enescu: ei nu sciu ce era atunci candu
intrau muscalii in alte conditiuni de cátu astadi.

(Va urma.)

Sciri diverse.

(Minele transilvane de carbuni). Cetimu
in „P. Ll.“ ca ministeriulu se afla in pertractare cu o
societate din Brasiovu pentru arendarea mineloru de
carbuni ale statului, din Transilvani'a. Se spera ca déca
pertractarea va avé unu resultatu favorabilu, se voru
exploatá rationalu aceste mine, cari pana acum totu-
de-una au adusu deficitu pentru statu.

(Fraculu la curtea italiana). Diariulu „Se-
colo“ se scrie din Rom'a, ca regele Umberto a datu o
ordinatiune, prin care pe viitoru dispenséza pe cei-ce
se presenta la curte d'a aparé in fracu negru, cravata
alba si eventualu cu decoratiuni. Pentru scopulu acesta este
de ajunsu simpl'a imbracaminte civila cu cravata négra.
Se presupune, ca regele a emisu ordinatiunea acést'a
parte din compesantia catra noulu seu ministru-presie-
dinte Cairoli, carele, cá republicanu declaratu, nu vrea
se scie nemicu de fracu si decoratiuni, ér de alta parte,
cá se dea curtiei sale unu coloritu democraticu.

(Baterii catra Ardealu). Se scrie de la
Oradea, ca pe acolo trecura in câteva nopti tunuri si
munitiuni la Transilvani'a, anume in 20 martiu s'au
transportatu 25 tunuri Uchatius. (Szb.)

(Sute de concurenti la functiuni). Dupa-ce
ministeriulu a destituitu pe de la calea ferata pe func-
tionarii cati nu sciau unguresce, si au publicatu con-
cursu, se aratara atáti concurenti buni si mai multi rei,
incatu numerulu lor ar ajunge pentru tóte călile ferate
austro-unguresci.

(Esti iute si destépta?) Intrebá dómna din
Oradea pe servitórea luata in acea di. „Mai iute nu se
póte dómna, intréba numai pe Maria-Sa dómna la
care am servitu, ce mai palma i-am trasu inainte de
a plecá!“

Conversatiune scolastica.

Scótele si espositiunea dela Parisu.*)

Educatiunea***) si instructiunea, adica scol'a au mare
lipsa de progresu securu si rapede la noi la Romani.
Scól'a nostra trebuie se instrueze pre totu poporulu
romanu cátu se póte mai multu si mai uniformu, pentru-cá
Romanulu suferé pretutindenea. Elu nu suferé de buna
voia; cá-ci dinsulu voiesce mai vertosu de cátu ori-care
altulu, se fia fericitu; elu nu suferé nici de putere;
cá-ci numerulu lui este mare; de seracia cu atátu mai
pucinu ar trebui se suferé, cá-ci densulu are mosii si
are vite, are fortia fisica si escelente facultati spirituale.
Poporulu romanu suferé inse, pentru-cá nu póte produce
atát'a, nici asiá de rapede cá alte popóra, — elu suferé
de cultura.

Nu voiescu a dice cu acést'a, cá poporulu nostru ar
fi lipsitu de acea cultura morala, ce caracteriza pre
popórale civilizate; de óre-ce nici unu poporu nu intru-
nesce mai multe virtuti si calitati morale, ca si poporulu
romanu; intielegu inse acea cultura, ale carei radie
trecu preste marginile orizonului de persóna si familia,
si se intindu preste intrég'a natiune si chiaru peste or-
isonulu natiunei asupra omenimei intregi. Acea cultura
intielegu, carea 'lu invétia a produce cá natiune tote de
ce are lipsa cá atare, spre a fi destulu de bogatu si de
poternicu, cá se nu se prapadéca in miseria cá argatulu
altora, acea cultura, carea este pentru densulu isvorulu
unei munci asidue si bine organizate romanesci.

Ramulu, valórea si caracterulu nationale alu muncii
are nespusu de mare influentia asupra persónei, familie
si natiunei.

Fiindu munc'a conditiunea vietiei, celu flamendu,
cá se 'si póta castiga panea, se va supune la tóte con-
ditiunile impuse lui de celu ce i-o da, ba se va nisui,
déca s'a facutu argatulu seau sclavulu strainului, a
adopta tóte manierele de vietuire placute domnulu seu,
pana a 'si renega si propri'a sa limba, a se desbina de
tulpin'a natiunei sale, renegandu-si si cele mai dulci
sentimente umane.

Pre candu munc'a nationala érá la tóte popórale
inca in fasie, poporulu romanu de si era cá si astadi
politicesce desbinatu in mai multe parti, nationalitatea

lui nu érá jicnita de nimene, si elu de si petrecea in
seracia dora multu mai mare, totusi adagea la nume-
rulu seu. Chiaru de ar fi voitu, dupe cumu s'au si
truditu suprematisatorii lui politici si ierarhici alu des-
nationalisa, desbracandu'lu de limb'a nationala, nu li-a
succesu; pentru-cá pre atunci miscamentulu nationale
economicu érá fórté incetu si nu permitea elementeloru
straine a se misca printre Romani cu acea rapeditiune,
cu care se misca astadi. Acumu inse candu in servi-
tiulu domniloru si alu munciei nationalu-economiche stau
drumnurile de feru, telegrafulu, fabriceloru cu aburu etc.
stamu ca o massa bruta la dispositiunea natiuniloru
mai rutinate la munca, spre a fi exploatati de tote, câte
faceau indestularea nostra de pana aci, devenindu incetu
cu incetulu lipsiti de tóte, lipsiti si de nationalitate.

Nu este dara altu modu de scapare pentru noi,
de cátu a cresce generatiunile tenere pentru o munca
cátu mai bine organizata, a le deda la o cultura mai
rationala a agriloru si a viteloru si mai vertosu la in-
dustria si comerciu.

Intr'aceea si limb'a nationala cá midilocu de
propasire desu si multu usitata va fi bine studiata, nu
numai de poporulu romanu, ci de tóte popórale, câte
voru intra in relatiuni cu densulu. Asia limb'a se va
desvolta pre basea necesitatiei, si in locu de a fi cuce-
rita, dens'a va face cuceriri, ajutate de activitatea eco-
nomicá si spiritulu poternicu alu natiunei.

Éra cumu stámu pana acuma si acuma chiaru,
vedi bine, cá nu este mirare, déca tienuturi intregi
romanesci si-au uitatu limb'a chiaru si numai sub in-
fluenti'a suprematiei politice, cá d. e. in Cianadu, Cion-
gradu, Bihari'a etc.; nici va fi mirare, déca provincii cu
sute de mii de Romani, cá Serbi'a, Basarabi'a rusésca,
Bulgari'a etc. preste câteva decenii voru inceta de a'si
mai vorbi limb'a lor romanésca.

La tóte aceste scól'a romana nu póte sta indi-
ferenta. Trebuie sa lupte si dens'a pentru esistenti'a
natiunei sale, si lupt'a ei nu va fi neinsemnata. Brougham
a disu, cá alfabetulu invetiatiuniloru este mai poternicu
de cátu baionetulu.

Acést'a lupta va fi cu potintia si va succede,
candu primii factori ai scólei si culturei romane, inveti-
atori, profesori si amici ai culturei nu voru mai sta
cá atome fóra legatura, suflate si resfrate de venturi
fatali, paralisate si nimicite de fortie straine, ci intruniti,
inchiagati prin puternic'a actiune prea naturala a con-
scientiei vocatiunei, toti voru forma Unu spiritulu or-
ganicu, abilu si poternicu educatoru alu natiunei.

O intrunire a totoruru invetiatiuniloru, profesoriloru
si a totoruru amiciloru culturei si crescerii poporulu
romanescu din tóte provinciile locuite de Romani este
neincungiaratu de lipsa si cátu mai in graba.

Interesele nóstre de cultura nationale, ne impunu,
cá tóte fortiele nóstre pedagogice se lucre dimpreuna,
se judice si se consulte la olalta asupra crescerii po-
porulu romanescu din tóte provinciile.

Pana aci fia-care provincia bisericeésca ori politica,
fia-care corporatiune, fia-care autoritate ingrigeau de a
le scólei dupe impregiurari si dupe cumu le casiuá. Speru
inse, cá acumu au trecutú barbarele tempurii de
trista memoria, candu sil'a si forti'a opriau omenimea
dela munc'a santa, dela progresu, dela cultura. Asemene
speru, cá mintea romanésca va fi destulu de limpede
se védia, cá crescerea generatiuniloru nu mai póte fi
lasata in voi'a intempleriei si a impregiurariloru, ci tre-
buie se fia ingrigita si cultivata conformu lipseloru nostre
nationali si intr'unu spiritulu corespundieforiu totoruru
Romaniloru.

Este mare arte pedagogi'a, si pedagogii ca adepti
ai ei au lipsa de cunóscerea celoru mai bune pro-
ductiuni ale dinsei. Chiaru genii, pentru cá se póta
crea ceva nou, au lipsa de cunóscerea cátu mai per-
fecta a celoru mai nimerite modelle de arte. Asia si
pedagogii trebuie se cunósca tóte efectele produse de
genii cultivatori ai omenimei, pentru cá numai atuncea
densii voru putea avea o anumita tiente ficsa, reala,
spre carea se nisúesca a educa tóte straturele din orga-
nismulu societatii omenimei.

De mare importantia este formarea invetiatiuniloru
poporali. De acea se si tramiteá din partea autoritatiloru
nóstre scolastice si se mai tramitu inca teneri pedagogi
pre la institute pedagogice renumite din tieri straine.

Prin acést'a s'a inaintatu multu artea educatiunei
la noi. Dar sunt si alte momente de fórté mare intere-
su pentru educatiune, cari trebuiescu luate in con-
siderare din acestu punctu de vedere cu cea mai scrup-
ulósa seriozitate.

Asia sunt espositiunile universali. Ele sunt mo-
mente sublimi in vietí'a ómenimei.

Aci omenimea intréga 'si concentréza tóte pro-
ductele spiritulu si ale munciei sale in facie; le admira,
le studiéza, si érási cu doru nou, cu doru si mai mare
se sufulca pre calea progresulu incuragiata de convin-
gereá, cá póte se face progrese si mai mari.

(Va urma.)

Post'a redactiunei.

Mai multi ddni literati ne onorara cu esemplarie
din cartile publicate de ddloru. Le vomu anuntia cátu
mai curendu cu tóta placerea. Ne permitemu inse a
reflecta la impregiurarea, cá pretiulu nu ne prea da
man'a se'lu punemu, din cauza cá pentru fia-care anunciu
cu pretiulu pusu, ne obliga a plati tacs'a la finantia.

Oradea, 15 Martiu. Nici-o sententia nu póte fi
mai falsa, decátu a dice: De mortuis aut bene, aut
nihil. Sub acesteá conditiuni, istori'a nu ar mai avea
ratiunea de a se scrie si nici cá s'ar potea scrie, cá se
fia de invetiatura pentru posteritate. Dupa tóte câte
se sciu pana acuma, publicate si mai multe nepublicate,
la dvóstra lucrurile stau asiá, cá celu ce voiesce spar-
gereá acelei diecese, are se'i doriaasca pe 15—20 de

ani unu episcopu cá Ioanu, séu póte fi si unulu sántu,
dara se fia unu renegatu.

Fagarasiu, 13 Martiu. Dómnei . . . Se va
publica celu mai tardiu in septeman'a viitória, apoi va
urma unu studiu asupra educatiunei si instructiunei fe-
meiloru nóstre, la alu caroru viitoriu trebuie se cugetamu
neincetatu. Primiti Dómna, omagieles nóstre.

Clusiu (timbru postei 17 Martiu pe sigilu M. A.)
Scrisori nefrancate cu atátu mai pucinu potemu primí,
cu cátu la primire se platesce indoitu spre pedépsa,
si cu cátu multe din ele coprindu numai afaceri private.
Asia e si cu scrisorile reu francate.

Sigu, pr. Ciuci'a 21 Martiu. Prin librariu, pe
langa asemnatiune.

B.-Pesta, 21 Martiu. Unu diariu provinciale nu
póte avé vocatiunea de a se ocupa iu lini'a prima cu
politic'a mare. Interesele, lipsele, trebuintiele, calami-
tatile locuitoriloru din provincii trebuie se ocupe partea
cea mai mare a spatiulu seu; de aceea inse nu urmédia
se pérda din vedere nici politic'a mare, in care lectorii
cauta cu totu dreptulu se fia orientati, dara nu ametiti
prin conjecturi.

Gherla, 21 Martiu. Numai lips'a de spatiu a
fostu pedec'a. Cele promise voru fi bine primite si in-
aintate succesive una dupa alt'a.

Deva, 24 Martiu. Nu m'ai intielesu de locu.
Adrese romanesci s'au perdutu nu odata.

Pretiurile cerealieloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

26 Martiu in Sibiiu:

Grán, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	8.80—9.80
Grán, amestecat	1 „ „	7.60—8.40
Secara	1 „ „	6.60—7.—
Papusiuiu	1 „ „	6.70—7.—
Ordiu	1 „ „	7.—
Ovesu	1 „ „	2.80—3.20
Cartofi	1 „ „	2.50—3.—
Mazare	1 „ „	12.—
Linte	1 „ „	15.90
Fasole	1 „ „	8.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram. „	35.00
Untura (unsóre topita)	50 „ „	30.00
Carne de vita	1 „ „	30.36
Oua 10 de	—	20

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 26 Martiu.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.65 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.60 „
Imperialu rusescu	„	9.76 „
Moneta germana de 20 marce	„	11.80 „
Sovereigns englesi	„	11.95 „
Lira turcésca	„	10.85 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	105.30 „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

16 Martiu n.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	94.— b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	92.50 „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	89.— „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„	89.1/2 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	72.— „
Imprumutulu municipale nou (alu capit. din 1875 cu 8%	„	83.— „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„	150.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	24.90 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	72.30 „
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	200.— „
Romani'a, Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	45.— „

Abonamentu nou la

„Observatoriulu“.

Din cauzele aratate in Nr. 20, dela 1-a
Aprile inainte deschidemu prenumeratiune noua si
anume:

Pe 3 luni Aprile, Maiu, Iuniu cu v. a. fl. 2 in
laintrulu monarchiei, si 6 franci in afara.

Pe 9 luni, Aprile — Decembre cu v. a. fl. 6 si
in afara din monarchia cu 17 franci.

Celu mai simplu si mai siguru midilocu de
a prenumera este prin asemnatiuni (mandate) de
posta. Ne rogamu numai, cá adresele se se scria
respicatu, cu litere bine formate, se se arate totu
de-auna post'a din urma, chiaru si comitatulu ori
vreo cetate vecina mai mare, din cauza cá suntu
in tíera fórté multe comune omonime (de acelasiu
nume), inse in diverse regiuni si chiaru tieri. Tóte
trimiterile de bani se adresédia de a dreptulu la

Redactiunea Observatoriului

in Sibiiu (Szeben).

Strad'a Orediului.

Cátiva domni se abonasera numai pe 3 luni,
Ianuariu — Martiu. Cá se nu incete espeditiunea
diariulu cu 1 Aprile, ii rogamu cá se binevoiesca
a innoi prenumeratiunea.

Pentru doritorii de a primí Observatoriulu
dela 1 Ianuariu anuntiamu, cá se afla vreo 24
exemplarie intregi, cu care mai potemu inca servi.

Celelalte conditiuni, precumu esirea de 2 ori
in septemana, taxele pentru anuntii s. a. se potu
vedé in fruntea fia-carui Nr.

Ori-ce reclamatiuni se facu celu multu in
8 dile computate din dio'a in care ar fi trebuitu
se ajunga cutare Nr. la adres'a cuvenita.

Redactiunea.